

HS BREV TILL HA

1937

20.1.	1 s.	15. 7.	1 s.
31.1.	1 s.	21. 7.	1 s.
1.2.	1 s.	28. 8.	1 s.
? 2.	1 s.	3. 9.	1 s.
12.3.	1 s.	11. 9.	1 s.
odat	1 s.	2.10.	1 s.
23.4.	2 s.	7.10.	1 s.
15.5.	1 s.	13.10.	1 s.
1.6.	1 s.	2.11.	1 s.
23.6.	1 s.	13.11.	1 s.
? 6.	1 s.	20.12.	1 s.
		24.12.	1 s.
		30.12.	1 s.

Einar,

Ville skriva på nyåret, men det blir så enformigt för dig att alltid läsa detsamma - influenza 4 veckors tid efter jul. Har ännu olust för målning. I 'Degas' har jag sett, läst. Till sist är det naturligaste vackrast, en 'sittande flicka', 'Absint' och de dansöser i pastell jag såg i Paris. Vackra. I texten sägs ett sannt ord. Degas var av finansmannasläkt och blev alltid trogen sin samhällsställning (x) - han kände sig aldrig på samma nivå, var aldrig kamrat med modellerna. Han ser kallt på dem, ser det fula - som då ansågs vara det sanna. Därför dessa djuriska strykerskor, cafésångerskor - dansöserna är vackrast, baigneuserna värst. Där är något sannt. Hos Lautrec känner man alltid han är kamrat med dem, också i det värsta. En baigneuse var mycket vacker. Ja, tack för allt detta ständigt nya.

Jag blir inte bjuden till Paris. Blev jag ville jag ha bara Bretagnelandskap och Fragment med - kanske ett par teckningar, den blå flickan hos dig, och Magnus 'vedhuggare', De är alla hemma i Finland än. -

Jag tyckte ej om Unanumos 'Dimma' säger du, nej, jag tyckte inte. Det är inte bara så - och det är hemskt i boken. Säg sedan ja eller nej, om du tyckte om den. Medges att lycka är svårare att skriva om. Den stora Rembrandtboken är läst och sedd, allra mest tyckte jag om teckningarna - och med sina stora motsättningar var han en modärn människa - hemmasittare och slösare (xx), stor realist och det största andliga uttryck. Dog i stor fattigdom ty det blev modärnt att måla slätt, Rubens, van der Helst.

Sedan har jag skrivit mycket - 6 deklamationer, hembiträde och olycksfall. Nå, det är över nu. Men hur skall man våga se på sitt började självporträtt - man har så lust att låta livet gå och vila

Snölost och litet kallt. Nej, flickan med tavlan var ingen bra modelltyp - för mig

Helene

(På en skild papperslapp följande:)

Olav Bull finner jag mycket vacker, men aldeles rolös och utan resultat. Det är upprivande. Man läser ej för mycket på aftonen. Tänk på Karlfelt.

(x) umgicks mest där.

(xx) ingen drinkare.

Eianr,

Här i rummen söker man sig också något varmt på knäna. Vad Ni har många intressen där! som Ni inte skulle finna i Helsingfors. Och nu får du se Rembrandts bekymrade ansigte!

Jag sade Olav Bull har vackert - men han är ung, han har inte upplevt det jag kallar lycka än, han har inte accepterat livet och funnit det gott. Jag har ej läst allt ännu. Och bry dig inte om vad jag tänker, jag är gammal, som Katrina. Unänumo är ett skarpt huvud, det tror jag nog, och en kärlek strax på gatan finns, och hon är kall, och allt det som är relflexion ändå och dimmigt tycker jag ej mycket om. Du gör det kanske. Var där ej en hund som kände något?

Länge har jag tänkt skriva om 'Katrina' igen - hon börjar alltmer leva för mig, och Gustav. Hur mäterligt ger hon ej det att Katrina är gammal, i kapitlet 'resan till Mariehamn', till uppkomlingshuset där allt är nytt. "Gud är god mot den som är olyckli [sic!]" säger hon till flickan, och flickan har redan ett arv som lyfter henne över uppkomlingsfolket.

Glömde sist säga att Rivière finner Degas är sympatiskt stämd mot sina porträttmodeller och är underbar i porträtten. Vilken baigneuse jag tyckte om? - sid 146 - hon är renast! Jag tycket om många, många saker där, Lecon de danse, 82, Femme à sa toilette 164, Absinten, och jag kan ej nu räkna upp alla. Baigneusen eft. 76 är ju vacker med. Vad jag har beundrat honom i Paris. Det är svårt att svara på två saker. Först - jag anser att det Stenman beställt tillhör honom - tills han refuserat det. Fråga honom. Mina kan ej heller gå i fotografens trappor, för sitt sjuka hjärta - jag har ingen. En annan fråga lämnar jag obesvarad. Huru skall man måla när man ej kan sitta med obetäckt huvud framför spegeln, när man är så trött, rummen så kalla Helene

1 febr. -37

Einar

Jag glömde tala om Parisexp. i går.

Jag blir inte bjuden.

De vill inte ha ett nederlag - och en framgång får ju icke nämnas - för en gammal kvinna. Och jag är gladast så, vill så ha ro.

Jag har aldrig tyckt om 'Syskon', vill just ej ha 'Arbeterskan', vad ville du då föreslå!

De två jag nämnde, - den lilla "Alleskissen"?

Helene

onsdag. (möjligen februari 1937)

Einar,

Jag skickar här det enda jag sett. Hr. Stenman satte ej Guys så högt du ville! Det är ett blad från en tid, blir väl alltid typiskt och elegant. Farligt att lära av.

Jag kan ej skriva i dag, är litet trött.

Tyckte Unanumo var mycket obehaglig, och ej i besittning av den stora sanningen. Nu just har jag slutat en bok av svensk författarinna, och tycker den är obehaglig med. Jag blir gammal. En fransk jag börjat ger Parisergatubilder som är fränstötande!! Jag är så gammal! Nu skall jag sända Olav Bull.

Hr. Stenman önskar jag skall kopiera en 'Zigenerska' åt honom, den tillhör en dam i Hyvinge - den var bättre än jag trott.

En arkitekt M.Finell har begärt upplysningar om "Kyrkfönstret" som han äger - så jag vet var den finns. En helt liten fotografi följde med - returnerades.

Jag är trött i dag, det snöar - istappar, blid luft.

Mer snart

Helene

torsdag.

Jag tycker om Hamsun's skål för människor, djur och träd, för ensamhet i skogen - det är just så jag känner. Men se, jag har varit så orolig en tid, kunde ej skriva -

Och så var det om Stenmans "bedårande syssla" - ja bedårande - mer sedan -

Einar,

Karl Wargh är död, en av våra bästa yngre konstnärer sägs det - och namnet säger mig ingenting! Man hör ett namn en gång och glömmet det, ty man har inte sett något av den målarn. Så går det många du nämner - jag har ej sett, och det går åter förbi. Per Krogh's fresk dekorerar, det gör de sällan - den gläder inte så utan färg.

I dina brev "en producerande människa får hålla sig undan" - vet du vad en engelsk bok sade nyss, en målare gick från en man för att han tyckte om honom, "om vi bli vänner skulle vi söka vara behagliga för varandra, komma från oss själva, och det passar inte mitt arbete." Det var "Mr. Finchley discovers his England."

Man skall läsa det man blir glad åt, ja - men ibland blir man glad åt ett par ställen i boken sedan man varit nära att kasta den, och de ställena förklara hela boken. Så var det nyss med André Thérive's 'Fils du jour' - något en kvinna säger, och är, och den unge mannens vandring bort till den understa världen i banlieu, han hade ingenstades att gå - där var så mycket stjärnor högt på himmeln -

Minns du Raskolnikow's "någonstades måste man vara."

Bhagavad Gita känner jag ej.

Ja, man ville "läsa så att man känner sig hel" Det var i november du skrev om detta - jag har åter läst dina brev, har en lång tid varit så utan ro, slägter, människor kan ta ett steg, och gå under.

Men Dora anar det mörka, det vilda som hon säger, utsmyckat är där också.

I ett brev tror du det är roligt få skapa - ja, men vilket lidande, skräck, när man går till det och vet man inte kan. Stenmans Konvalecent, Ledum, Sjelvporträtt var i Paris - jag tycker inte om att uppträda som kvinna så där, vad har det med konst att göra. Stenman önskade det trodde jag, han sade jag borde.

Stora konstnärer måste vara mycket ensidiga, bara sig själva - Fanny Churberg - och det var bra det var bara en kort tid. W.Rosenberg har också målat bara ett par vackra.

Jag är inte glad över de målarkamrater jag haft, de var alltid undervisande - Marianne minst i ungdomen, sedan förfärlig. Marie W. målade med förståndet och blev alltid förstådd, och det blev bra - men jag kunde inte måla med förståndet. Jag önskar nu jag haft kraft och förtroende att vara tidigare ensam. Behövde den ändå för att få det praktiska arrangerat. Varför gick man så länge i skola.

Nu kopierar jag flickan från "Hetta" åt Stenman, den är ganska stor och bättre än jag mindes den var. Gjord 1919. Av en målarförmiddag blir jag så trött att jag vilar 1 å 2 å 3 dagar.

Nu är här äntligen litet drivor, i morgse 18 kallt igen. Nu kallas jag till middag, utbetalningar diskning m.m.

farväl

Helene

(mars eller april 1937)

Einar,
Böcker har kommit, och jag tackar - behöver en tid för att läsa dem. Nino Runeberg's namn stelnar mig litet, han som alltid gjorde emot för att reta.
Nu läser jag "Magiciens et Logiciens" av Maurois, om engelska författare. Kipling som trodde på heroisk underkastelse för lagen, för ledarn. Det duger ej att vargar få rösträtt, flocken dör ut. Wells är så tråkig att jag ej orkade läsa. Bernard Shaw är underhållande och går åt hypocriter - men ger han något? I England är alla fördomar så fasta att man får säga vad som helst emot dem, de röras ej. Joseph Conrad skriver ej så mycket om havet, eller sjömän, som om det deras dåd vacker* hos dem. "Allt i världen vacklar, endast läran om trohet vacklar ej". 'Taifun' "är bara en naturbeskrivning." Börjar nu Lawrence och finner genast en reservation - "hans personliga charm gjorde mycket." Men Catherine Mansfield. De sista av hennes små historier om människor, hemliv, är fina, djupt sanna, konst.
"Det är blott mot sig sjelv man skall ha humor. - - men man måste behärska denna känsla för humor, veta att den är en förberedelse, ett sätt att skjuta småsaker åt sidan för att lämna plats åt de stora." Till sist "Nu när jag har stridit mycket, strider jag inte mer. Jag är lycklig, allt är bra."
"Allt är bra" säger man när man läst en av hennes berättelser (Maurois) De senare. Hon dog ung - lungsot. 2 gånger gift. Nu har jag skrivit så mycket om en bok. Jag tröttnar förr på logiker än på magiker.

Hos Appelbergs finns en liten flicka - allt till glädje hoppas man.

Svarta tak titta upp ur snötäcket, vår!

Tiden går för fort, allt går så fort.

Jag tog 'Brondins' som humor, Har här två andra kaféinteriörer - i brev.

Helene

"Allt är bra" men där är människor som känna en djup tomhet.

* [sic!]

fredag 23 dje april 1937

Einar,

Krusbärsbuskar skifta i grönt, gräset är skinande grönt, det regnar. Det är gott.

'Lost horizon' var en fascinerande byggnad - men han river ned den före slutet. Tack. Tror jag sänder den och Epiktetos.

Läste sedan om 'Söner och älskare' och fann att jag ej förstått allt i boken, ej ens titeln - ändå har jag rätt förstått Laurence's tendens (x). Hans tyskfödda hustru var också en lärmästare. Engång - tror Maurois - skall det resas en Phoenix också på motsatsens grav.

Vad för ett magasin har jag tecknat? är det Gardbergs garveri i Ekenäs? i två våningar.

En frk. Lindqvist arrangerade New-York exp., adressen var Atenéum - ett par dagar före inlämnandet fick jag del av det - allt opraktiskt - okunnigt.

I går stiga två herrar in - en lång mager "baron", en kortare, fet med finskt namn. Baronen för ordet och röjer med det sin konstnärliga ståndpunkt - de önska "stifta min bekantskap" se tavlor, är konstintresserade. Den finsktalande är fullkomligt tyst, liksom späckad med ~~plån~~plånböcker - en smal näsa i det feta ansigtet. De önska köpa, finns intet. Så vill de ha Gallén, säljs ej. "Pengar är också bra att ha" säger baronen. Jag förstår deras yrke, men när baronen röjer det för mycket blinkar den fete åt honom. Det är ju en liten omväxling - och de tro jag är dum.

Jag hoppas ha min kopia färdig - är trött, och yr av våren.

Vad skall jag göra med Doras alla brev? hon vill ej ha dem. Jag har också tänkt där var mest fantasi - men då kom ett verkligt känt brev - och hon är så fattig i sin rikedom.

Jag skulle ha att skriva om, men närmast -
Helene

(x) som han sjelv talar om den.

Har jag skrivit om det ren?

(1937, följande utklipp bland breven)

Så vackert att jag skulle tröttna fort på det återsänd ej.

*Så vackert att jag skulle
tröttna fort på det
återsänd ej.*

SVENSKA PRESSE

KONSTNÄRSGILLET'S UTSTÄLLNING.

Fritiof Schöldt: Porträtt.

Einar,

Böckerna sändes nyss, och jag tackar dig. I synnerhet i Bhagavad fann jag mycket vackert, förstod ej de förra kapitlen, sångerna, men förstod det sista. "Han avskyr ej en obehaglig handling, och handlar ej av törst till välbehag." Epiktetos har jag läst förr. Men se, allt detta betraktande av sig sjelv! "Att vara sig sjelv är sig sjelv att glömma." Ibsen.

Och så kom ditt brev om att vara 'sig sjelv'. Tror du alla dessa målare de räknar upp suttit och tänkt 'nu är jag mig sjelv'. De ha bara följt sin instinkt, sin smak. Se på Derain, i de första imiterar han mest - de är de bästa. Men det har varit hans hjärtas längtan. Så tror jag.

Jag kan inte heller med Schüldt - sött. Ibland tycker jag om Kylberg.

'Baronen' som var här var en Carpelan, av en gren som lever i fiendskap med den gren jag känner en utav. Kanske resorna utsträckas till Kajana än, det sökes Munsterhjelm, Edelfelt.

Hr. Stenman har varit mycket snäll mot mig. Du har väl märkt att jag aldrig berättar om honom - jag har tänkt att Ni är vänner och skriva till varandra, han säger sjelv allt. Så gör jag också nu. Men det jag lovat försöka teckna, huru går det med det!

Måndags var Mina till den 8 de läkarn med sin hals, det var allt trösterikt, hjärta o.a. var allt rätt bra, allt skulle bli bra. Nu lördag har hon full katarr, hosta igen, kan ej gå ut just. Jag får taga i och arbeta. Det är aldrig mer än 1 á 2 veckor fred. Jag har frestelser - men det är att övergiva en hel livsåskådning - "jag handlar ej av törst till välbehag." Är lyckligast så.

Allt ljusgrönt här, och smörblommorna stå i tuvor. - Du gör visst för långa färder - hur vackert det än är! Men naturen - o, så vacker och alltid hoppfull den är.

Här är nu en bok, skall skriva om den sedan.

Tack för brev i dag. Du och Mina fira mig.

Helene

Skriv ej om du ej har tid. Har inte frågat Dora om breven än, eller skall jag sända utan att fråga, sedan tala om det -

1 juni -37

Einar,

Jag skickar breven. Det är underförstått att intet får publiceras nu. Där är intet om släkten eller om människor just, du kan läsa. Läs häftet om barndomen, då förstår man henne. Skriver ej mer nu i afton.

Du är snäll som vill bevara, jag vet ingen annan - och vill ej förstöra - och vad blev det då när jag är borta!

Helene

tisdag. 23/6 -37

Einar,

Man försöker ställa till med litet drag i rummen medan man sitter i trädgården - under tiden kommer ditt brev. Åter ledsamt, sjukdom, men lyckligtvis övergående! Så har hela livet varit - ej en stund ro att måla. Det är väl allas lott. Andra brev tala om detsamma - men i släkten är det bra.

Och sen' får du vara på villan.

Stenman - jag unnar honom en säker plats på jorden när han en gång blir 'äldre', har du ej önskat en med? Och han är ju ej utövande konstnär - får nu gräva i kungahusets konstskatter - skall han fortsätta sin 'handel'? - troligen, men den är alltid osäker mark. Vet ej om han talat om sina 'planer' - han ville i Stockholm ställa ut något av mig i september. Jag kunde inte säga nej när det är så långt borta - han är ju min välgörare, i Finland skulle det taga livet av mig. Så är det nu om ej detta ändrar hans planer. Han var redan i Porkkala.

När jag talat om mitt liv skriver han "Främmande tager man ej emot, Varför skall det städas? Varför vänta modeller när man kan måla sig själv?"

Är det ej underligt att han ville ha självporträtt än!

Nå, i går fick jag den modell jag önskade, behövde. Vid nära 75 år skall jag ej vila i sommar, jag skall arbeta för en exposition! Och det får gå som det går.

Så mycket om mig, som är mycket trött.

Jag har läst franska böcker igen och där är alltid själen med i boken, hurudana de än äro annars - det är det jag tycker om - bryr mig om ingenting annat. Så gammalmodig, så gammalmodig. Nu ville jag önska dig god midsommar - helst på villan - och god vila hela sommarn. Närmast skall jag skriva om en bok.

Hälsa alla de dina.

Helene

(juni 1937)

Einar,

Midsommardag, Mina i kyrkan, jag går till bänken, det är tyst. Och jag tror jag vill säga det jag många år tänkt - vi kan oftast tycka om samma bok, men inte alltid. Du begär "skönhet" främst (vad är skönhet - allt) det är den estetiska åskådningen. Jag vill i en bok veta, se, vad det rör sig i människan, huru människor mötas, vad det blir - det är väl den etiska - huru ont det än är. Huru skall vi då alltid kunna enas. Det har mycket djupa rötter hos mig.

Stenman - många smäda honom för att han är "handelsman" - det är ju hans yrke - och med det har han hjälpt min mor och mig att leva. Nu har jag ett hopp, att han lämnar expositionen för sitt nya yrke. Så mycket som han köpt kan jag ej neka honom att söka sälja.

Vad gör det mig som snart skall gå - dit andra gått före mig. Andra -

Ja, jag känner ej precis något ont.

I rummen ha vi rönn- och lönnkvistar, vildrosbuketter och en fin violett, vild. Det är så fint.

Du har ödemarker, det har jag aldrig fått se. Har storstadens ödemark att tänka på - där människorna gå, gå.

Har åter Hjärdis som modell, för armar. Brodern var i fängelse, kom ut, svågern skaffade honom plats vid fabriken han gjorde inbrott. Faderns favorit, de skulle bara vara vänner, aldrig en anmärkning el. ett straff. När Hj. och han var barn och fadern trodde de var i barnkolonin, sprang de hela dagen i skogarna utan mat. Gossen kan ej behärska sig.

Nu tager jag din tid Är din gosse frisk nu? i alla fall har det tagit en del av sommarn. Men det är roligt söka kor.

Fru Greta K., hon har suttit ensam, hon har väl tänkt mycket, förenklat mycket.

29 de

Tung luft, icke nordens friskhet mer. Onsdag tjänarinnebyte - för en månad - o, hushåll! När man har både mannens och hustruns börda på sig! Skulle ej klaga. Njut du av ledighet

Helene

Ett kort från London just fr. St.

15/7 -37

Einar,

Ditt brev var så vackert, varmt - men inte är jag något - det gör det så underligt. Det finns människor som offra mycket, sig själva - jag lever ju bara i det jag tycker om. Vad kan jag då ge?

Men nu tager jag all vänlighet jag fått och är glad åt den!

Jag fick mycket, dina högröda nejlikor, andra blommor, ditt brev, och andra, 20 telegram, många som rörde mig. Måns var här, Ann-Marie, kom, Anni F.Schybergsson, och Venny S. som jag till sist inte orkade se.

Första dagen upplivad, den andra trött den 3 dje så nedbruten att jag blev rädd. Nu är det något bättre, målade helt litet i går.

Dina glas - jag tackar dig men om det sker i sommar måste jag avstå från Stenmans exp.! är varje stund jag kan vara "uppe" upptagen - jag måste. Är också hotad av tapetserare - säger nej.

Jag talar ej om "ro" för Stenman, tänker blott på trygghetskänslan för familjen, har han den kan han kasta sig själv i alla äventyr han vill, i konstens värld. En lycklig lott.

Jag målar på något med mycket armar - rörelse. Har sett det i fönstret här midt emot - i mitt rum ser jag bara en människa som sitter på en stol, aldrig annat. Jag längtar ut för att se - och så är där ingenting annat än sport, och det duger ej för en målare. Det skall vara en invand omedveten rörelse.

Där är en bok jag ville skriva om, det blir i september. Nu skall du leva för sol och luft.

I dag har jag beställt 3 dje delen av Proust, "En recherche du temps passé" du har ej hunnit läsa de första förstår jag, bad därför få den på franska.

Nu skall jag också leva för sol o. luft, när jag hinner.

Ann-Marie var förvånande ung, och söt som alltid. Måns tycker jag ju om. Hannas lilla flicka heter Helena, ett Appelbergskt namn också.

Farväl för en tid.

Gårdens 5 småflickor skrika, och den yngste av de 7 småpojckarna sjunger, patriotiskt, soldat, varietévisor, finska psalmer i går Chopin's sorgmarsh, fullkomligt rätt tror jag, taa, ta, ta - . 6 år. En gudagåva. Hav en god sommar och tack för de åren.

Helene

Mycket gjorde mig gott.

Känner ej din sommarpostgång.

21/7 -37 (postkort)

E.

Du gav i brevet den 10 de adressen 'Villan', i det senare brevet adressen 'Havet' - jag skrev 14 de till Kajana, trodde dina brev skulle följa dig. Tack för begge. Nu igen ett brev från St. - där är ett fascinerande ord, men det går ej, jag sade honom det. Men jag kan ej säga honom 'gör ej det', eller 'gör det'. Ser bara att det ej är slut med denna sommars arbete, det blir ingen vila. Och vad duger jag till! Ordet är Europa. Måns som var så mager är nu fet efter en sådan kur som Tyra säkert fått. Önskar Er alla gott. Hettan tryckande här - värst för skörden.

Helene

Försöker denna adress.

28/8 -37

Einar,

Har sommarn gått i ro, i sol? Snart är en dag, och jag tänkte en gång finna en bok för dig, men när den kom var den ej för målare! Bara en helt liten idé får man av den. Plate 3 är av deras första kända målningar 3 à 400 e.Kr. - så distingerad. Plate 2 en några århundraden senare smak för fylliga former och tjocka läppar (x). Allt är bara för smått. De brydde sig mindre om människor än om landskap och djur - tigern i blåst och regn är det vackraste tycker jag. För resten har Mina här alltid rätt, hon sade där är för mycket "spilkumar". Förlåt att jag ej kan välja böcker. Jag tror jag sänder den nu ren'. Hetta ha vi haft, och nu kallt - och där är litet att säga om mig, eller mycket - jag borde vara ung -

Nu kom ditt brev - så ledsamt när hälsan inte är riktigt bra i hemmet - och så sällan den är det! Vi vakna här varje morgon kl. 3 eller 4, men gamla behöva väl ej så mycket sömn. Jag somnar 12.

Det gör ändå mycket, mycket för vissa saker - jag duger till intet just, och jag ville så gerna arbeta. Jag blir en misräkning Forstm. Roos var en fin, sympatisk herre - men har du honom i Kajana än? Och var är du? på tåget -

Vad hinner du läsa! och vad har jag läst? En hemsk Mauriac, men han ger något. - Var en gång till Hagen, träden är nu så höga att det är mörkt under dem, det tyckte jag om - jag skrev kanske om det. Och hela viken bara säv (xx) - som nu exporteras, murad in i väggar tager den bort ljudet, så skönt. Allt var grönt.

Jag gratulerar sedan Må väl -

Helene

Vad menade du med att finska målare inte vågade sig till Pariserexp.?
Jag vet ingenting. Är de ej med.

(x) indiskt inflytande.

(xx) vass.

3/9 -37

Nu gratulerar jag hjärtligt och hoppas allt är fred! Det var
hemskt att läsa om elden - det skrämmer så att se redan
Här regnar, något höstligt fastän allt är bara grönt. Och man
skulle arbeta - -

Detta utklipp får du kasta bort, behöver ej läsa.

Hälsa Tyra.

Helene

11/9 -37

Einar,

När du får för stock är du väl glad att Staten får - och du har arbetat ärligt -

Stenman har köpt för stora summor av mig också - jag är tacksam, men vilket ansvar nu. Mitt huvud är trött men jag besvärar inte honom, eller dig, med sjukdomsbeskrivningar. Önskar jag en stund fick "påta" för mig sjelv nu, - kanske blev det ändå ej bättre, det är mycket stimulerande så här.

senare --

Brev - Hr. Stenman säger den är "liten och fin". Jag har ingen tro - det får gå över mig - så mycket har han gjort för mig. Och för den finska konsten.

Stormen, orkanen, man var rädd. Taket lyfte, träd föll, en pil rycktes upp med rötter - hos en bekant fräste ljuset och slocknade - montören som reparerade sade det var ej av stormen utan av åska. Här var ingen åska - sådant är Ekenäs.

- Hr. Stenman är så vänlig och bjuder mig till Stockholm, vill bekosta resan med uppehåll på hotell eller i hans hem. Så vänligt. Men jag kan ju ej göra en resa till Helsingfors ens! Han säger jag skulle se mina tavlor på utländskt botten. I katalogen är mer än jag riktigt tycker om. Hr. Stenman säger han ej talat om exp. med mig för att ej störa. Han har förstått.

Ja, nu är det ej riktigt bra här i hemmet, man hoppas det går över -

13 de

Det är bättre.

I dag fick jag H.bladet, och hur glad är man ej om någon sett något gott i det. Har ej orkat, vågat, läsa allt ännu. Det lättar ändå i spänningen Och för Stenman!

Jag tror jag säger farväl. En dam har annonserat sitt besök i dag - hon vill jag skall granska en tavla jag granskat för 14 år sedan - den är ej av mig. Den har vandrat.

Måtte du ha det bra

Och tack för all uppmuntran i konst under åren! Jag härstammar från en Berengaria som fick en pil i hjärtat för att hon inte var populär - både från henne och pilen. Tack för all uppmuntran!
Helene

(2-10-1937)

Einar,

Jag skriver så mycket brev - affärsbrev, svar på frågor, signerar identifierar - - att jag alls ej orkar med annat.

Vill ännu säga om kineserna - det stod dramatiskt konst som Michel-Angelo, Greco, är otänkbar i Kina Kinesen har ingen blygsamhet att visa sin kropp, men blyges att visa sina känslor.

Nu går budet med bild till posten, Magnus gamla avskurna bild - visste ej det var så likt.

Mer sedan

Helene

7/10 -37

Einar,

Jag ville just skriva - då kom något att omedelbart svara på - så är det mest. Min hjärna är trött.

Men egentligen orsaken till tystnaden är att jag ingenting vet. Jag vet ej vad Hr. Stenman har i sinnet.

Jag har fått så mycket av goda ord - och hade nog större glädje av sådana som "Sager-Nelson, Manet, Goya", än av denne Whistler som jag inte tycker om. Men nu är jag rädd Hr. St. utnyttjar mitt "galliska blod" - han sände en reporterdam häromdagen och en fotograf! och denna fråga. Det blir löjligt.

Ser du jag ligger och skriver - förlåt stilen.

Ibland försöker jag måla Stenmans pumpor, dem han sände för en tid sedan. Blommor växa medan de målas, dessa pumpor förändra sin färg och svälla, en del. Men vackra i färg är de, blåsvart rött, orange, kallgrönt - hå, hå -

Äntligen är fönsterna insatta, skatter betalade, ved köpt - men kläder har jag inte än. Där det är man och hustru är det två att sörja för allt, jag är ensam. Så illa jag skriver, jag borde sluta

Önskar dig allt gott!

Helene

(13-10-1937)

Einar,

Tack för tröjan, den fina, den var så lätt och ljum att ha på - och kölden kom. En "lisense", man vore frestad att läsa om aftonen - men gamla ögon få ej. Varför sätta in fönster, vet ej om de passa, vet ej huru länge jag är här. Tack för välmeningen.

Att du har en bil är bara bra, men nattsömn vore bättre. Det fanns gamla tanter förr, som kom när de behövdes - nu är tanter omodärna, och de är sjelvförsörjande också. Magnus blev trött när han såg efter barnen om natten.

Här var en reporter, och man blir nog klandrad när man säger man ej målar i filantropiskt syfte, kan ej tro, och ej tror konsten kan förstås av alla. Vad livet är tungt - jag ville ut - och ville ha en atelier.

Hr. Stenman skriver Klas Fåhraens sagt "säg Frk. Schjerfbeck att jag har respekt för henne." Det glädde mig - har alltid hört kamraterna säga "jag målar som jag ser", alltid nedtrampad.

Vi ha fått par köldgrader, men ha mycket löv på träden än
Önskar allt gott, och skriver kanske ej på en tid, har nervsmärtor ibland.

Helene

2/11 -37

Einar,

Du kan vara lugn för mig, Stenman har sört rikligen för mig. Jag är lugn för 2 år framåt, och har ju något kapital som man i den sena ålderdomen kan taga ut. Men där är en underlik sak - om jag ville ha något "roligt" så vet jag ej vad! Vad bryr jag mig om? En färd till Hagen när det är varmt - och jag vet nog - flyga till Frankrike, måla den gamla allén i Meudon. Och den finns nog ej kvar - intet är där heller som förr. I ödemarken har du det som förr. Jag skulle möta ett högt hus och en sportplan där mina minnen nu bo. Minnen! vet du jag vågar ej mycket minnas, "släppa känslan lös" - det blir så häftigt, man står ej ut när man är sliten. Det är bäst gå till dagens värv, och en stund glömma allt för målningen. När jag är rädd för alltför gott rykte säger Mina som är klok "det hade varit värre om det varit skamligt." Jag får alltid ett skratt som befriar. Huru jag känner det, att få medhåll? En stor trötthet och visst en sort glädje - mest glad är en målare när han tror han målat något bra. Jag ville måla en bra sak i mitt liv.

Du har ej många i Kajana - det är med alla så, säga de, att man ej får så många nya vänner på senare år. Man får dem så tanklöst i ungdomen, man är sjelv så utan beräkning.

Nu har jag hållit på med "pumpor" de är egentligen främlingar för mig, briljanta främlingar. Vad ville jag börja nu?

Dora lever i sin skönhetsvärld - jag kunde inte nöja mig med bara den, så vacker den än är, jag behöver hela livet med sorger, och mycket man aldrig skall tala om. Jag är så gammal nu.

Mätte du få det som du vill ha det! jag tycker en försyn har ställt det bättre än jag förstått för mig. Man ser sedan över allt. Vilka faror har jag ej undgått - äm så länge.

Helene

Mina köper alltid så gräsligt papper åt mig.

13/11 -37

Einar,

Jag gratulerar till namnsdag!

Ligger och skriver, måste vila en stund. Tvätten kom hem, så en finsk skrivelse om pensioner, i morgon modell.

Minnen - de från Helsingfors är så grå. Jag minns vid 12 år, jag kom en afton från ritskolan, min far låg på sin soffa, min mor satt bredvid honom, de såg glada ut, vänliga mot mig - jag trodde livet skulle bli lättare - dagen efter var allt som förr. Och ändå blev det liksom tyngre efter hans död - jag var 13 år då. Det var ej deras fel. Tiden i Becker's akademi var en ljuspunkt - och när jag på vägen mellan den och aftonritskolan åt middag hos en tant på Katrinegatan var det lugnt och bra. Hon hade förlorat sin man, sitt barn sin förmögenhet och hälsa och hon var glad och enkel. Hon gifte om sig vid något äldre år - och hon tog sitt liv. Sjunby var gott men mest var man sig sjelv när man om aftonen satt i övre våningen och stirrade på månens spegling nedanför forsen. Då läste jag en bok jag ännu tycker om. Och där läste jag Lübke's konsthistorie för att bereda mig för Paris!!!

Onsdag flyger Stenman (x) till Paris - "700 mästerwerken". Där har han suttit i Hôtel Kämp och köpt "mindre djävlar" och annat. Om Gallén från min vägg säger han "den är fin, embryo till mycket annat som senare blivit kraftiga tyska barn." - Jag har läst Sv. Dagbl. om Kylberg och domarne, Chatham har rätt - och konstnärer behandlas ibland som mördare.

Nu säger jag farväl

Helene

(x) han är djärv, fantasirik.

(20-12-1937)

Einar,

Jag tycker om denne Kumlien, porträttet, när man begrundar det - man ger sig sällan tid att se länge - där är fint i linjer och där är färgytor - han kan nog göra annat lika bra. Är autodikt - den bästa undervisning är väl att kopiera lärarn först, sedan till naturen, som renässansen, som Fanny Churberg - en snabb väg. - Där är mycket i dina brev jag ville svara på, men mer än ett år är jag så jäktad -

Har Mannerheimverket här, han kan försvara sig. De sätta ej hans köksa på trappan och skriva under det är han - som de göra med mig - han kan försvara sin barndom, sitt privatliv. För mig förvränga de Filippino till Filippo Lippi, och annat med. Gaudeamus no. 7, Erik Englund, är här, men det skulle bara besvara dig att se Det är vackert. Det är en Södergranst och en svenska aldrig sedd. Och Stenmans bok är ett rikt äventyr.

Här är något snö, det blir åter kallare. Jag tror Måns kommer, vet ej vilken dag, men vi koka och steka hela nästa vecka - denna vecka ha vi haft städning.

O, ljuvliga Pariservindsrum med bara en koffert, och gatan full av människor, människor att se på - nu när hjärtat är så mycket lättare än då -

Jag önskar Er en god, glad jul, med intet som gnager och tär - att Ni få dåsa bort en vecka och se på böcker, och tänka på allt vad Stenman ser!

Helene

Min sista Mannerheim på brevet.

juldag (1937)

Einar,

Jag hoppas allt åter är bra hos Er.

Och jag tycker jag har skrivit, vart gå brev?

Inte har jag behövt vårda nu men väl hjälpa. Och har hittat på, sedan sommarn, att ge Mina en summa i månaden att taga hjälp för. Men varenda dag har denna höst kommit brev att svara på göra reda för allt möjligt, och dessutom kan jag ej sitta en timme i ro utan att det ropas på något, pratas om allt annat än mitt arbete, och min hjärna står ej ut. Nu blir det väl ro.

En hel vecka måste jag vänta för att jämföra Stenmans brev om Fåhraens och kritiken sjelv, i dag har jag gjort det - det var ej ro i huset förr.

Du talar om l'Amour de l'Art - om det roar dig, ja -men då vill jag betala hälften.

Se, jag läser så gerna om människor, det läser konstnärer, och det är Proust, tack så innerligt, hjärtligt. Och tack för fotografier om de inte skrattade skulle jag veta hur de såg ut!!

Och måtte där vara allt bra, jag kan just ej skriva, tänka på annat.

Helene

Ett gott nytt år.

(30/12 1937)

Einar,

Du skriver till nyår, om allt - men inte om det som oroat mig sedan det sista brevet, du skriver inte huru Tyra har det, Jag förstår ej.

Allt gott under det nya året! för Er båda, för barnen. Och mången gång måste du förlåta att jag ej "följer med", jag har en gammal trött hjärna nu, och allt upplevs i denna kammare, vad vet jag. Huru kan ett brev från mig ge något - Leende är nog vackert, men om ansigtet vet man intet, jag vet den ena är barnslig, den andra vuxen. Mycket vuxen. Du har en värld omkring dig, du är hemma i den - jag kan ej följa med. Och jag är trött. Är bara hjärtligt glad du har den. Jag tror nu inte mer en värld med bara kamp med tavlor, expositioner, motgångar, fattigdom - det man får en tid - varit något för dig. Du förstår tavlor, du njuter av dem - det är nog. Daumiers liv ända till döden hade ej gjort dig lycklig.

Jag har trott mitt liv var slut, utåt sett - och nu är där någon som behöver mig ännu - Stenman, för planer, som jag ej vet om han kan genomföra, i alla fall för ekonomin. Det är en god känsla att någon behöver en. Du har många som gör det. Jag har ju det bästa på den andra sidan ren. St. önskar mig allt gott "under den filial av evigheten som kallas 1938."

Vet du i Proust finner man något när man är uppmärksam, mer om det sedan.

Vår kropp är ett skal som innesluter vår verkliga människa, säger han. Jag blev sist litet rädd för l'Amour de l'Art, för surrealismen och för Gromaire, och andra - nu tänker jag några av de 700 komma i den. Vi två komma inte riktigt överens om Degas t.ex. - han har sjunkit för mig, sedan jag beundrade hans pastelldansöser i Paris. Men jag ser ju bara svart och vitt bilder.

Nu har jag ett självporträtt (igen), ett stilleben och en repris av Kostymbild (St.'s önskan) började.

Och i natt var jag ganska sjuk det hugger i mitt öra, huvud, säkert nervöst, trötthet. I dag fick jag ett finger ur led. Sådant brukar jag inte skriva om.

Tät snö faller, man ser ej skriva Måns har köpt grått brevpapper åt mig.

Och jag tror alltid brev störa dig.

Esther skriver om sina bekymmer Dora om sina drömmar, Elin Elmgren om sina och den gamla sjuka - och jag är trött i tanken. Måns skriver aldrig.

Vilken bok jag läste på Sjunby vid 17 år? det var en Kristian Elster "Solskyar". När jag fick hemlängtan i Paris läste jag den igen och när jag längtar efter renhet läser jag den. Det är kravet på det absoluta, det stora kravet --

Förlåt blyerts och mörker - Får jag inte veta huru Ni ha det Helene